

Polecenia podsumowujące

1. Omów proces zjednoczenia Niemiec.
2. Wyjaśnij wpływ Jesieni Narodów na sytuację w Europie Środkowo-Wschodniej.
3. Przedstaw drogę Ukrainy, Białorusi i państw bałtyckich do niepodległości.

◆ Pierestrojka w ZSRS

1979 – sowiecka inwazja w Afganistanie przyczyną zaostrzenia się sytuacji międzynarodowej i zakończenia okresu odprężenia.
1980 – Ronald Regan prezydentem USA, zwiększenie wydatków na obronę.
1985 – początek pierestrojki.
1986 – katastrofa w elektrowni jądrowej w Czarnobylu.
Wycofanie wojsk sowieckich z Afganistanu.
Wzrost dążeń niepodległościowych w sowieckich republikach związkowych.

◆ Zjednoczenie Niemiec (1990)

Wzrost niezadowolenia mieszkańców NRD z polityki komunistów jedną z przyczyn masowych ucieczek do RFN.
Jesień 1989 – masowe demonstracje mieszkańców Niemiec Wschodnich.
XI 1989 – zburzenie muru berlińskiego.
X 1990 – zjednoczenie Niemiec.

◆ Upadek komunizmu na Węgrzech

1988–1989 – reformy Károlya Grósza: radykalne reformy gospodarcze i stopniowa liberalizacja ustroju.
1989 – obrady Trójkątnego Stołu na Węgrzech między komunistami, ich sojusznikami i opozycją.
1990 – pierwsze demokratyczne wybory parlamentarne, zwycięstwo bloku antykomunistycznego.

◆ Aksamitna rewolucja i podział Czechosłowacji

Działalność opozycyjna skupiona wokół ruchu społecznego Karta 77.
XI 1989 – aksamitna rewolucja, w efekcie włączenie przedstawicieli opozycji w skład rządu.
XII 1989 – Václav Havel prezydentem Czechosłowacji.
VI 1990 – pierwsze całkowicie wolne wybory parlamentarne, zwycięstwo opozycji.
I 1993 – podział Czechosłowacji na Czechy i Słowację.

◆ Rewolucja grudniowa w Rumunii i przemiany w Bułgarii

Rumunia
• XII 1989 – demonstracje przeciwko władzy Nicolae Ceaușescu, obalenie i rozstrzelanie dyktatora
• władza nadal w rękach komunistów, wzrost niezadowolenia społecznego
• V 1990 – wybory parlamentarne, zwycięstwo postkomunistów

Bułgaria
• początek 1990 – negocjacje wzorowane na obradach Okrągłego Stołu w Polsce
• demokratyczne wybory, zwycięstwo postkomunistów

◆ Rozpad ZSRS i bloku sowieckiego

Tendencje separatystyczne w republikach sowieckich.
Proklamowanie niepodległości przez byłe republiki sowieckie: Litwę (1990), Łotwę, Estonię, Ukrainę i Białoruś (1991).
1991 – rozwiązanie Układu Warszawskiego i RWPG.
VIII 1991 – pucz Janajewa – nieudana próba przejęcia władzy w ZSRS przez przeciwników reform w państwie.
XII 1991 – rozwiązanie ZSRS i powstanie Wspólnoty Niepodległych Państw.

Polecane publikacje

A. Burakowski, A. Gubrynowicz, P. Ukielski, 1989. *Jesień Narodów*, Warszawa: PIW, 2021.
A. Kaczorowski, *Havel. Zemsta bezsilnych*, Wołowiec: Wyd. Czarne, 2014.
V. Sebestyen, *Rewolucja 1989. Jak doszło do upadku komunizmu*, tłum. B. Długajczyk, Wrocław: Wyd. Dolnośląskie, 2009.

